

1

‘Mama, zijn wij rijk?’ Ik stop met het uitsmeren van pinda-
kaas op mijn boterham en kijk mijn moeder ernstig aan.
Ze kijkt met gefronste wenkbrauwen terug en schiet dan
in de lach. Ze kauwt snel op de hap die ze net van een
broodje kaas heeft genomen, want lachen en kauwen
kun je moeilijk tegelijk doen.

‘Wat is dat nu voor een vraag, Sofie?’

‘Dat moet je aan mijn juf vragen. We moeten een werk-
stuk maken over arm en rijk.’

‘Heeft ze uitgelegd waarom?’

‘Ze vertelde dat ze zich vanochtend op weg naar school
de koning te rijk voelde en vroeg aan ons of we wisten
hoe ze zich toen voelde.’

‘En dat wisten jullie?’

Ik knik. Thomas dacht dat de juf had gewonnen in de
loterij en nu miljonair was. Nina dacht dat de juf blij was
dat ze na het weekend weer les kon gaan geven aan haar
geweldige klas met leergierige onderdanen.

‘En? Hoe voelde de juf zich?’ vraagt mama.

Ik snijd mijn boterham met pindakaas doormidden en
leg de ene helft op de andere.

‘Supergelukkig,’ zeg ik en neem een hap.

‘Wat fijn voor de juf, dat ze zo graag naar haar werk gaat,’

zegt mama. 'En fijn voor jullie, want een supergelukkige juf geeft vast supergoed les.'

Ik neem weer een hap van mijn boterham en denk aan de reiger die de juf op het bord had getekend. Hij was volgens haar ook de koning te rijk, want hij had een dikke vis in zijn snavel.

Charlotte was kwaad geworden, volgens haar was die reiger de koning te rijk ten koste van die dikke vis. Daarover had de klas ongeveer tien minuten een felle discussie. Ik deed er niet aan mee, want mijn hersenen hadden het te druk met nadenken over die uitdrukking: volgens mij kan een juf zich alleen de juf te rijk voelen. En een reiger kan zich alleen de reiger te rijk voelen. En daarna bedacht ik: de koning heeft een rijk en is rijk, dus hij is dubbel rijk: de koning is te rijk, zou beter zijn. Volgens mijn hersenen dan.

'We mochten niet zelf kiezen met wie we het werkstuk gaan maken,' zeg ik. 'We moesten nummertjes trekken. Ik had vier, net als Wafaa en Teun.'

'Dat is slim van de juf, anders zou jij toch weer gekozen hebben voor Sara en Jip.'

'Dat zei de juf ook al, dat we volgend jaar in het middelbaar ook moeten samenwerken met kinderen die we niet kennen.'

'Maar Wafaa en Teun zijn jouw klasgenoten, die ken je toch wel?'

'Niet echt, mama. Van Wafaa weet ik eigenlijk alleen dat ze heel mooi kan tekenen, mooier dan juf Jansje, maar niet zo mooi als oma Olga. Ze tekent altijd Marokkaanse mozaïeken. In alles: huizen, dieren, bomen, auto's, vogels. Ik heb wel eens stiekem een foto van een van haar tekeningen gemaakt. Zien?'

'Graag,' zegt mama.

Ik haal mijn iPhone uit mijn broekzak en zoek de foto op. 'Mooi,' zegt mama. 'Grappig, een boom met vrolijke Marokkaanse bladeren.'

'Van Teun weet ik niks, alleen dat hij aan de andere kant van de stad woont en vaak te laat op school komt,' zeg ik, terwijl ik mijn iPhone terug in mijn broekzak stop. 'Overgewerkt, zegt hij dan altijd.'

'Hebben jullie al besproken hoe jullie het werkstuk aan gaan pakken?' vraagt mama.

'Nee, dat gaan we vanmiddag doen, het laatste half uur. Maar, mama: zijn wij rijk?'

Mama haalt een broodje uit de plastic zak en snijdt het doormidden. Ik zie aan de rimpels in haar voorhoofd dat ze diep nadenkt. Dat vind ik raar, het is toch niet zo moeilijk om meteen antwoord te geven? Of misschien juist wel? 'Ik moest net lachen omdat je vraag me herinnerde aan een vraag die op lakens was gezet, ze hingen aan de schoorsteen van een verlaten fabriek in België.'

'Wat stond erop?'

Mama smeert boter op de twee helften van het broodje en pakt de kaasschaaf.

‘In koeienletters stond er: Moeder, waarom leven wij?’

‘Moeder, waarom leven wij?’ herhaal ik. ‘Dat is toch een heel andere vraag?’

Mama legt twee plakjes kaas op de helften van haar broodje en doet het dicht.

‘Nou,’ zegt ze glimlachend, ‘dat weet ik nog niet zo zeker.’ Eerlijk gezegd had ik verwacht dat ze meteen zou zeggen: ‘Ja, wij zijn best wel rijk.’

Mama werkt parttime als kinderarts in het ziekenhuis in het centrum van onze stad en papa is leraar biologie op een middelbare school in een buitenwijk. We wonen in een huis in een mooie wijk. Ik weet niet of er alleen maar rijke mensen wonen, maar ze lijken niet echt op ons. Op veel opritten staan twee auto’s geparkeerd, een kleine en een grote. Wij hebben maar één auto, groot en oud. Als we een nieuwe kopen, moet het van mama een elektrische zijn.

De meeste mensen in de wijk hebben twee kinderen, ik ben enig kind. Soms denk ik: gelukkig maar, want als ik bij mijn vriendinnen Sara en Jip speel of huiswerk maak, doen ze niets anders dan ruzie maken met hun zusjes en broertjes.

‘Wat zit je allemaal te piekeren?’ vraagt mama.

‘Ik dacht dat je gewoon ja zou zeggen,’ zeg ik. ‘We zijn toch rijk?’

‘We mogen niet klagen,’ zegt mama. ‘We hebben inderdaad geen geldzorgen. Maar er wonen hier in de buurt veel mensen die rijker zijn dan wij. Tenminste, als je naar hun huizen en hun spullen kijkt. Maar er zijn in onze stad ook buurten waar mensen wonen die ons heel rijk vinden.’

‘Zijn die dan arm?’

‘Tja. Het ligt er dus maar aan met wie je jezelf vergelijkt. Echt rijke mensen, ik bedoel met villa’s in het buitenland en plezierjachten in de Middellandse Zee, zien ons misschien als arme sloebers.’ Mama zwijgt even. ‘Maar ...’ gaat ze verder, ‘de juf bedoelde dus, toen ze zei dat ze zich de koning te rijk voelde, dat ze supergelukkig was.’

‘Ja, dat zei ze.’

‘Dan verstaat ze onder rijkdom iets anders dan veel geld hebben.’

‘Ja. Zij voelt zich rijk omdat ze supergelukkig is.’

Ik raak in de war. Ik wist vanochtend al dat er iets mis was met de uitdrukking die de juf gebruikte.

‘Je kunt dus op twee manieren rijk zijn,’ zeg ik.

‘Precies,’ zegt mama. ‘De eerste heeft met geld te maken, de tweede met geluk. Misschien is er nog een derde manier. Iets met geloof.’

‘Met geloof?’ vraag ik verbaasd. ‘Hoe bedoel je?’

‘Ik krijg op het werk soms te maken met mensen die heel sterk in iets geloven, bijvoorbeeld in God, en daar

blij van worden en er steun aan hebben. Ik heb er altijd moeite mee, ik heb liever dat ze vertrouwen hebben in de wetenschap en in de geneeskunde.'

'Geloven ze dan dat God hun kind geneest en niet jij?'

'Ja. En ze geloven ook dat bidden helpt.'

Het duizelt me, mijn hersenen kunnen het moeilijk aan, zoveel soorten van rijk zijn.

'Mama, ik snap het even niet meer,' zeg ik.

Mama knikt.

'Denk er maar eens over na,' zegt ze.

Dat krijg ik al mijn hele leven te horen van haar: denk er maar eens over na.

Wist je dat ...?

De meeste kinderen van 8 tot en met 11 jaar krijgen zakgeld, vaak contant, soms wordt het geld gestort op een eigen bankrekening.

Jongens verdienen twee keer zoveel als meisjes met klussen.

Kinderen krijgen gemiddeld 37 euro per maand. Niet alleen zakgeld, maar ook geld voor bijvoorbeeld klusjes.

2

Op weg naar school besluit ik de directeur van de pindakaasfabriek een brief te schrijven. Want pindakaas is geen kaas, zoals de jong belegde kaas die mama op haar broodjes doet, je kunt van pindakaas geen plakjes snijden met een pindakaasschaaf.

Pindasmeerboel zou een beter woord zijn, want dat wordt het bij mij altijd, een smeerboel: de pindakaas vermengt zich met de boter. Misschien is pindaboter het beste woord. Dat ga ik aan de directeur van de pindakaasfabriek voorstellen: pindakaas samen met boter in één pot. Scheelt de helft aan smeerwerk.

Verder besluit ik dat ik voor het werkstuk over arm en rijk niet eerst stapels informatie ga verzamelen. Vorig jaar bij meester Joep moesten we een werkstuk over de EU maken. Er stonden toen bijna elke dag wel artikelen over in de krant en die knipte ik allemaal uit. Ook zocht ik informatie op het internet en in tijdschriften van mama en papa. Het was zoveel, dat Sara en Jip helemaal gek werden van mij, als ik weer met nieuwe informatie kwam aanzetten.

Uiteindelijk stapte ik met de map vol informatie naar meester Joep en zei dat ik een probleem had.

‘Weet je wat het is?’ vroeg meester Joep.

‘Nee,’ zei ik. ‘Anders had ik geen probleem.’

Meester Joep moest lachen. ‘Sofietje,’ zei hij, ‘je neemt een te lange aanloop. Straks heb je zoveel informatie in je hoofd dat er barsten in komen en ten slotte ontploft het en verandert al je informatie in een grote janboel.’

Nu moest ik lachen. Ik zag het al voor me, het gebeurde in de klas, die ontploffing, de artikelen en foto’s en prints vlogen in het rond. Bijna al mijn klasgenoten hadden wel iets van mijn informatie op hun tafeltje liggen, de rest lag op de grond.

‘Maak samen met Sara en Jip een strenge selectie uit al jouw informatie,’ stelde meester Joep voor.

Dat deed ik, maar alleen met Jip. Sara vond het te veel leeswerk.

Kijk, denk ik, als ik ons lokaal in loop: juf Jansje heeft tussen de middag de tekening van de reiger op het bord veranderd. De dikke vis zit niet meer klem in zijn snavel, maar duikt juist terug in het water. De reiger heeft de dikke vis vrijgelaten! Zou de juf het met Charlotte eens zijn geweest, bij de discussie van vanochtend? Of was de vis gewoon te dik voor de reiger en kon hij niet door zijn nek naar zijn maag? Maar dan had hij de vis toch in stukjes kunnen hakken?

Ik ga op mijn plaats bij het raam zitten. Sara is er nog niet, ik denk dat ze op het toilet is om zich op te tutten, dat doet ze sinds kort.

Als ze naast me komt zitten, zie ik dat haar lippen knalrood zijn. Ik kijk haar met grote ogen aan, zij kijkt terug met een blik van: is er wat?

Ik kijk over mijn schouder en zoek oogcontact met Charlotte. Die heeft een brede glimlach op haar gezicht. Ze wijst naar de reiger en steekt een duim naar me op, ik stuur haar een opgestoken duim terug.

Ik geloof opeens dat ik graag met Charlotte in het groepje voor het werkstuk had gezeten. Ik weet van haar net zo weinig als van Wafaa en Teun, eigenlijk alleen dat ze van de Partij voor de Dieren is, daar maakt ze nooit een geheim van. Juist daarom heb ik altijd een beetje moeite met haar, ze wil iedereen overtuigen van haar mening. Ik kijk weer naar de reiger. Nu pas zie ik dat juf Jansje een kroon op zijn kop heeft getekend. Hij voelt zich dus nog steeds de koning te rijk, ook al heeft hij de dikke vis vrijgelaten. Als juf Jansje er straks iets over zegt, ga ik misschien vragen waarom hij zich niet beter de reiger te rijk kan voelen.

Op het brede middenstuk van het bord staat in grote letters: arm en rijk, en eronder: Je kunt kiezen voor arm en rijk, maar ook voor alleen arm of alleen rijk. Bespreek het in je groepje. Als jullie er niet uitkomen, kun je stemmen of lootjes trekken.

Ik besluit straks voor rijk te gaan.

De klok naast het schoolbord wijst bijna half drie aan. Juf Jansje zit aan haar bureau, ingespannen kijkt ze naar het scherm van haar laptop. Ze schudt met haar hoofd, ik denk dat ze weer moeilijke mails van ouders heeft ontvangen. Dat vertelde ze vorige week. Ze willen allemaal dat juf Jansje het beste uit hun kind haalt, want het moet naar het hoogste niveau van het middelbaar onderwijs, dan heeft het de meeste kans op een goede baan.

Gelukkig sturen mijn ouders de juf geen moeilijke mails, ik weet zeker dat ze veel vertrouwen hebben in juf Jansje. En mijn vader weet hoe vervelend het is om moeilijke mails van ouders te krijgen, soms klaagt hij erover.

Juf Jansje kijkt op haar horloge en klapt haar laptop dicht. ‘Morgen gaan we verder met de sommen,’ zegt ze. ‘Nu gaan jullie in groepjes bespreken of het werkstuk over arm, over rijk, of over allebei zal gaan.’

We slaan onze boeken en schriften dicht en leggen ze in de kastjes onder ons tafeltje.

Ik kijk de klas rond, Teun gebaart naar mij dat ik naar hem toe moet komen.

Wafaa zit naar het bord te staren.

Ik sta op en loop naar haar toe.

‘We vergaderen aan het tafeltje van Teun,’ zeg ik en ik lach in mezelf om dat vergaderen.

Samen lopen we naar het tafeltje van Teun.

‘Zullen we op de gang gaan zitten?’ vraagt Teun.

‘Is goed,’ zeg ik.

‘We kunnen ook buiten gaan zitten,’ stelt Wafaa voor.

‘Nog beter,’ zeg ik.

Teun vindt het ook best en we lopen de klas uit, de gang in en het schoolplein op. Onder de kastanjeboom gaan we op een bank zitten.

‘Waar willen jullie het over hebben?’ vraag ik.

‘Over rijk,’ zegt Teun.

‘Waarom?’ vraag ik.

Teun kijkt me aan. ‘Mijn vader is bakker,’ zegt hij. ‘Hij moet keihard werken. Mijn moeder en ik en mijn oudste zus helpen vaak in de zaak. Maar rijk worden we er niet van. Ik snap dat niet. Mijn vader zegt dat als je maar hard genoeg werkt, je alles kunt bereiken wat je wilt. Dus ook rijkdom. Maar als ik hem zie, dan denk ik: mooi niet. Nu is hij een cursus marketing aan het doen, hij denkt dat hij dan zijn producten beter aan de man en vooral aan de vrouw kan brengen. Ik moet het nog zien.’

‘Ik wist niet dat je vader bakker is,’ zeg ik.

‘Al heel zijn leven,’ zegt Teun. ‘Net als mijn opa.’

‘Hoe rijk wil hij worden?’ vraagt Wafaa.

Teun kijkt haar ernstig aan. ‘In elk geval zo rijk dat we ook eens op vakantie kunnen gaan.’

‘Kunnen jullie nooit op vakantie gaan?’ vraag ik, en probeer mijn verbazing te verbergen.

‘Nee,’ zegt Teun. Het lijkt of hij zich ervoor schaamt, hij

krijgt blosjes op zijn wangen.

‘Mijn ouders sparen er elk jaar hard voor,’ zegt Wafaa.

‘Want ze willen per se dat mijn broers en ik onze oma’s en opa’s kennen, die wonen in Marokko. Daar gaan we in de zomervakantie vier weken logeren, in hun huizen. Ik ga altijd veel tekenen, het is er zo mooi.’

Ik kan mijn oren maar moeilijk geloven, maar dat laat ik niet merken. Voor mij is het de gewoonste zaak dat ik in de zomervakantie met mijn ouders veertien dagen naar Griekenland of Italië ga. Maar zo gewoon is die gewoonste zaak dus niet.

‘Waarover wil jij het doen?’ vraag ik aan Wafaa.

‘Ook over rijk!’ zegt ze fel. ‘Ik moest vanochtend aan de koning van Marokko denken, die is steenrijk, hij heeft supermarkten en banken. Maar de meeste Marokkanen vinden dat geen probleem, ze geloven dat God die rijkdom aan de koning heeft gegeven. Dat vind ik heel gek.’

‘Goed,’ zeg ik. ‘Ik wilde het ook over rijk doen, dus we zijn het snel eens.’